

Formaliteiten bij overlijden

Informatie voor nabestaanden

Inhoud

Inhoud	2
1. Inleiding.....	3
2. Zorg voor de overledene en de hiervoor geldende tarieven	3
3. Mortuariumbeheerder	3
4. Documenten bij overlijden	4
5. Persoonlijke wensen	4
6. Verblijf van de overledene in het mortuarium.....	4
7. Obductie	4
a. Het doel van een obductie	4
b. Wie moet toestemming geven.....	4
c. Wanneer is geen toestemming nodig	5
d. Uitslag van het onderzoek	5
e. Na de obductie.....	5
8. Donatie	5
a. Wie geeft toestemming voor donatie.....	5
b. Wat gebeurt er bij een donatie	5
c. Het doel van een donatie	6
d. Na de donatie	6
9. Ter beschikking stellen van de wetenschap.....	6
10. Niet-natuurlijk overlijden.....	6
11. Persoonlijke bezittingen	6
12. Rituele bewassing.....	6
13. Rouwbegeleiding	6
14. Adressen & telefoonnummers	7
a. Mortuariumbeheerder	7
b. Orgaan- en weefseldonatie	7
c. Bij klachten na orgaan- en weefseldonatie	7

1. Inleiding

Een naaste uit uw familie- of vriendenkring is overleden en in deze emotionele en verdrietige tijd komt er veel op u af. Het zal moeilijk zijn om u ook nog eens op alle formele zaken te richten die geregeld moeten worden.

Om u daar bij te helpen, worden in deze brochure enkele praktische zaken uitgelegd die in de eerste uren na het overlijden belangrijk zijn.

2. Zorg voor de overledene en de hiervoor geldende tarieven

Als een patiënt in het ziekenhuis komt te overlijden, zal het ziekenhuis zorgdragen voor de noodzakelijke laatste verzorging en wordt hij/zij naar het mortuarium overgebracht. Hier vindt de verzorging van de overledene plaats. Deze verzorging wordt uitgevoerd door een gespecialiseerde mortuariumbeheerder die door het ziekenhuis hiervoor is aangewezen. Als u dit wilt, kunt u aanwezig zijn bij deze verzorging of deze onder begeleiding van de mortuariummedewerker zelf uitvoeren.

Wanneer u niet wilt dat de overledene wordt verzorgd (vanwege religieuze of andere redenen), moet u dit direct na het overlijden doorgeven aan de verpleegkundige. De mortuariummedewerker zal naar aanleiding van uw wens alleen de noodzakelijke zorg uitvoeren. Dat betekent dat infusen, lijnen en katheters zullen worden verwijderd en wonden zullen worden gesloten. Deze noodzakelijke zorg is het ziekenhuis wettelijk verplicht uit te voeren en wordt dan ook door het ziekenhuis betaald.

Als u niet wilt dat de wenselijke zorg wordt uitgevoerd (denkt u hierbij aan wassen, kleden, haarverzorging, scheren, koelen van de overledene) dan moet u aan uw uitvaartverzorger de opdracht geven om de overledene binnen 3 uur na het overlijden over te brengen naar de plaats van opbaring.

Als deze opdracht niet door u wordt gegeven of door de uitvaartverzorger niet (tijdig) wordt uitgevoerd, dan moet het ziekenhuis om hygiënische redenen de mortuariumbeheerder vragen om de wenselijke zorg uit te voeren, waarbij de het lichaam van de overledene liefst binnen 3 uur na overlijden gekoeld zal gaan worden. De kosten van deze wenselijke zorg komen voor rekening van de nabestaanden en zullen via uw uitvaartverzorger worden gedeclareerd.

De hiervoor geldende tarieven treft u aan op de website van de mortuariumbeheerder van het ziekenhuis.

De factuur wordt verzonden zonder tussenkomst van het ziekenhuis. De kosten van de wenselijke zorg zijn geen onderdeel van het tarief van het ziekenhuis. Deze kosten zullen niet vergoed worden vanuit de zorgverzekering, maar mogelijk wel in uw uitvaartverzekering. Zie hiervoor de tekst in de uitvaartkostenpolis.

3. Mortuariumbeheerder

De verzorging en het beheer van het mortuarium zijn door het ziekenhuis overgedragen aan een gespecialiseerde mortuariumbeheerder. Deze mortuariumbeheerder neemt 24 uur per dag voor het ziekenhuis de verzorging van overleden patiënten op zich. Daarnaast handelt de mortuariumbeheerder de voor het ziekenhuismortuarium noodzakelijke administratieve zaken op correcte wijze af.

Zowel de verpleegkundige als de mortuariumbeheerder moet zich strikt neutraal opstellen. Zij kunnen en mogen u niet adviseren over de keuze van een uitvaartverzorger. .

U moet zelf een uitvaartverzorger/-ondernemer inschakelen voor de verdere zorg voor de overledene, het eventuele transport naar elders en het regelen van de uitvaart. In de persoonlijke administratie van de overledene kan een verzekeringspolis aanwezig zijn. Is een dergelijke polis aanwezig, dan kunt u contact opnemen met de betreffende uitvaartverzekeraar of uitvaartverzorger.

4.Documenten bij overlijden

Uw uitvaartverzorger kan zorgen voor:

- het afhalen van de overlijdensdocumenten bij het mortuarium;
- het regelen van de verplichte formaliteiten bij de ambtenaar van de Burgerlijke Stand in de gemeente waar het overlijden heeft plaatsgevonden.

5.Persoonlijke wensen

Als er persoonlijke wensen zijn over make-up, kleding, sieraden en dergelijke, dan kunt u deze doorgeven aan de verpleegkundige. Zij zal uw wensen doorgeven aan de mortuariumbeheerder. Ook kunt u hiervoor rechtstreeks afspraken maken met de mortuariumbeheerder.

6.Verblijf van de overledene in het mortuarium

De overledene verblijft voor kortere of langere tijd in het mortuarium van het ziekenhuis. Indien u dit wenst kan er ook een rouwbezoek plaatsvinden in het mortuarium. Hiervoor kunt u via uw uitvaartverzorger een afspraak maken met de mortuariumbeheerder.

7.Obductie

Het is mogelijk dat er in overleg tussen de artsen en u is besloten tot het uitvoeren van een onderzoek op het lichaam na overlijden. Dit onderzoek heet obductie. Bij een obductie onderzoekt de patholoog het lichaam van de overledene. Hierbij worden de organen in de borst- en buikholte onderzocht. Een obductie is te vergelijken met een operatie en wordt zo uitgevoerd dat er achteraf vrijwel niets meer van te zien is

De arts legt de toestemmingsprocedure aan u uit. Hij vermeldt de reden en de omvang van de obductie en vraagt hiervoor uw toestemming. De arts vult het toestemmingsformulier voor obductie in. Als het nodig is dat ook andere lichaamsdelen of organen worden onderzocht, moet de arts dat vermelden op het toestemmingsformulier.

Als nabestaande kunt u bezwaar maken tegen een volledige obductie en een minder uitgebreide obductie vragen.

Wanneer u toestemming hebt gegeven voor een obductie, worden, totdat dit onderzoek heeft plaatsgevonden, geen kosten voor het gebruik van de koeling in rekening gebracht. De kosten voor de overige wenselijke zorg worden wel gedeclareerd. Indien de overledene niet binnen 3 uur na afloop van de obductie is overgebracht worden aanvullende tarieven voor het gebruik van de koeling en ruimte gedeclareerd.

a. Het doel van een obductie

Het doel van een obductie kan zijn:

- een onderzoek naar de oorzaak van het overlijden;
- een onderzoek naar de resultaten van een medische behandeling.

b. Wie moet toestemming geven

Aan de nabestaanden van de overledene wordt toestemming gevraagd voor obductie.

Onder nabestaanden worden verstaan:

- de echtgeno(o)t(e) van de overledene;
- de levensgezel van de overledene;

- de naaste aanwezige bloedverwanten;
- de aanwezige meerderjarige erfgenamen;
- personen die op een andere manier verantwoordelijk zijn.

c. Wanneer is geen toestemming nodig

- Als door de patiënt (16 jaar of ouder) een verklaring is ondertekend waarin hij/zij om een obductie vraagt of hiervoor toestemming geeft;
- In geval van een gerechtelijke sectie is geen toestemming nodig van de nabestaanden, omdat deze plaatsvindt op last van de officier van justitie.

d. Uitslag van het onderzoek

De patholoog meldt de uitslag van het onderzoek aan de arts die de overledene heeft behandeld. De arts informeert de nabestaanden. Voor dit gesprek kunt u na 4 tot 6 weken een afspraak maken met de behandelend arts.

In geval van een gerechtelijke sectie informeert de gerechtelijk patholoog alleen de officier van justitie.

e. Na de obductie

Na de obductie zal opbaring vrijwel altijd mogelijk zijn.

8. Donatie

Na een overlijden raadpleegt de behandelend arts het donorregister om na te gaan of de overledene als donor geregistreerd staat. (www.donorregister.nl)

Wanneer de overledene niet als donor geregistreerd staat, kan de behandelend arts alsnog toestemming vragen voor donatie van weefsels en/of organen.

a. Wie geeft toestemming voor donatie

De nabestaanden kunnen toestemming geven voor donatie.

Onder nabestaanden worden verstaan:

- de echtgeno(o)t(e) van de overledene;
- de levensgezel van de overledene;
- de naaste aanwezige bloedverwanten;
- de aanwezige meerderjarige erfgenamen;
- personen die op een andere manier verantwoordelijk zijn.

b. Wat gebeurt er bij een donatie

Bij orgaan- en botweefseldonatie wordt vaak gebruik gemaakt van de operatiekamer in het ziekenhuis. Het uitnemen van organen gebeurt door artsen van het ziekenhuis of van het transplantatiecentrum. Alle afspraken worden gecoördineerd door de Stichting Eurotransplant Nederland en de zusterorganisatie BISLife.

In de meeste gevallen vindt orgaandonatie plaats bij patiënten die klinisch dood zijn. Dit wil zeggen dat de patiënt geen hersenactiviteit meer heeft en eigenlijk overleden is, maar nog niet van de apparatuur is afgesloten. Dit betekent dat voordat de apparatuur wordt afgesloten, de behandelend arts u vraagt of er donatie mag plaatsvinden.

Onder weefseldonatie valt de donatie van huid en cornea (hoornvlies op het oog), hartkleppen en botweefsel. Huid en cornea worden verwijderd in het mortuarium door speciaal opgeleide medewerkers van de weefsel-/orgaanbank.

Als toestemming door de nabestaanden is gegeven, wordt aan de hand van een lijst met criteria gekeken of de overledene kan dienen als donor. Dit wordt bepaald door de arts in overleg met NTS (Nederlandse Transplantatiestichting).

c. Het doel van een donatie

Dankzij de donatie van organen kan het leven van andere mensen worden gered of draaglijker worden gemaakt.

Met donorhuid worden patiënten met brandwonden behandeld. Door het aanbrengen van donorhuid vermindert de pijn, wordt de kans op infecties kleiner en geneest de wond beter met minder kans op littekens.

Patiënten die geholpen worden met hoornvliezen kunnen weer zien.

Het botweefsel dat door een donor beschikbaar is gesteld, kan voorkómen dat bij de ontvanger een arm of been moet worden geamputeerd.

d. Na de donatie

Na de donatie zal opbaring vrijwel altijd mogelijk zijn.

9. Ter beschikking stellen van de wetenschap

Mensen die willen dat na hun overlijden hun lichaam ter beschikking wordt gesteld aan de wetenschap, moeten zich tijdens hun leven zelf aanmelden bij een universiteit of met een aan een universiteit verbonden ziekenhuis. De universiteit stuurt hiervan een bevestiging. Een overledene kan alleen ter beschikking van de wetenschap worden gesteld als deze bevestiging van de universiteit kan worden getoond.

Bij terbeschikkingstelling van de wetenschap kan er geen obductie of donatie plaatsvinden.

Bij een gerechtelijke sectie komt de ter beschikkingstelling te vervallen.

10. Niet-natuurlijk overlijden

Een niet-natuurlijk overlijden betekent dat iemand ten gevolge van een niet-natuurlijke oorzaak is overleden. Dit is het geval bij onder andere een verkeersongeval, misdrijf, zelfdoding en euthanasie.. Politie en justitie stellen dan een onderzoek in naar de doodsoorzaak.

Een rouwbezoek kan pas plaatsvinden als door de Officier van Justitie een verklaring van geen bezwaar is afgegeven.

11. Persoonlijke bezittingen

Wanneer u tijdens of net na het overlijden aanwezig bent in het ziekenhuis, worden de persoonlijke bezittingen van de overledene aan u overgedragen. Hiervoor wordt een bezittingenformulier gebruikt.

De mortuariumbeheerder is niet aansprakelijk voor verlies van de persoonlijke bezittingen die met de overledene worden overgebracht naar het mortuarium. Persoonlijke bezittingen die bij de overledene aanwezig zijn, worden overgedragen aan de uitvaartverzorger die de overledene overbrengt.

12. Rituele bewassing

Rituele bewassing kan verzorgd worden in overleg met de mortuariumbeheerder. Voorwaarde is dat hiervoor in het mortuarium voldoende ruimte beschikbaar is. De kosten om deze speciale wasruimte te gebruiken, worden door de mortuariumbeheerder in rekening gebracht bij de uitvaartverzorger die de afspraak voor de rituele wassing heeft gemaakt met de mortuariumbeheerder.

13. Rouwbegeleiding

Bij het Landelijk Steunpunt Rouw (LSR) kunt u terecht als u informatie zoekt over verlies en rouw of als u op zoek bent naar rouwbegeleiding.

Het LSR is bereikbaar via www.verliesverwerken.nl of www.landelijksteunpuntrouw.nl.

Tel: 033 - 461 68 96 (ma, di, do, vr van 9-12 uur)

14. Adressen & telefoonnummers

a. Mortuariumbeheerder

Met vragen over de verzorging kunt u terecht bij de mortuariumbeheerder:

N
A
W
T
E
WWW

b. Orgaan- en weefseldonatie

Voor informatie over orgaan- en weefseldonatie kunt u terecht bij:

Nederlandse Transplantatie Stichting

Postbus 2304

2301 CH LEIDEN

0900-82 12 166

www.transplantatiestichting.nl

c. Bij klachten na orgaan- en weefseldonatie

BISLife 071-579 57 95 (24/7)